

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie trybu udzielania urlopu bezpłatnego pracownikowi powołanemu do pełnienia z wyboru funkcji związkowej poza zakładem pracy oraz sposobu postępowania w przypadku wygaśnięcia mandatu do pełnienia z wyboru funkcji związkowej przez pracownika korzystającego z urlopu bezpłatnego stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 25 ust. 4 znowelizowanej ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1881, z późn. zm.).

Dotychczas obowiązujące rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 1996 r. w sprawie trybu udzielania urlopu bezpłatnego i zwolnień od pracy pracownikom pełniącym z wyboru funkcje w związkach zawodowych oraz zakresu uprawnień przysługujących pracownikom w czasie urlopu bezpłatnego i zwolnień od pracy (Dz. U. z 1996 r. poz. 336), zwane dalej „rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 1996 r.”, zakresowo obejmowało dwie kwestie:

- 1) tryb udzielania pracownikom urlopu bezpłatnego w celu pełnienia z wyboru funkcji związkowej poza zakładem pracy, jeżeli z wyboru wynika obowiązek wykonywania tej funkcji w charakterze pracownika, oraz zakres uprawnień przysługujących pracownikom w czasie urlopu bezpłatnego;
- 2) tryb udzielania pracownikom zwolnień z obowiązku świadczenia pracy na okres kadencji w zarządzie tej organizacji, jeżeli zakładowa organizacja związkowa wykaże we wniosku, że zachodzą okoliczności uzasadniające udzielenie zwolnienia, o których mowa w art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, oraz zakres uprawnień przysługujących pracownikom w czasie zwolnień od pracy.

W związku z rozszerzeniem prawa koalicji związkowej na nowe podmioty zaistniała konieczność odpowiedniego dostosowania przepisów aktów wykonawczych. Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o związkach zawodowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1608) zostaną bowiem zmienione przepisy ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, które zawierały upoważnienia ustawowe dla Rady Ministrów do wydania dotychczas obowiązującego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 1996 r. (art. 25 ust. 1² oraz art. 31 ust. 2 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych). Zdecydowano się na wydanie

dwóch odrębnych aktów wykonawczych. Znowelizowana ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych zawiera więc upoważnienia ustawowe dla Rady Ministrów do określenia w drodze dwóch odrębnych rozporządzeń:

- 1) trybu udzielania urlopu bezpłatnego pracownikowi powołanemu do pełnienia z wyboru funkcji związkowej poza zakładem pracy oraz sposobu postępowania w przypadku wygaśnięcia mandatu do pełnienia z wyboru funkcji związkowej przez pracownika korzystającego z urlopu bezpłatnego (delegacja ustawowa określona w znowelizowanym art. 25 ust. 4 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych);
- 2) trybu udzielenia i korzystania ze zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy na okres kadencji w zarządzie zakładowej organizacji związkowej przysługującego osobie wykonującej pracę zarobkową, sposobu ustalenia wysokości wynagrodzenia albo świadczenia pieniężnego przysługującego osobie w okresie zwolnienia od pracy oraz wynikających z tego tytułu uprawnień i świadczeń (delegacja ustawowa określona w znowelizowanym art. 31 ust. 2¹ ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych).

Projektowane rozporządzenie w znacznej mierze powiela dotychczasową regulację z § 1 i § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 1996 r. Zmianą w stosunku do dotychczas obowiązujących przepisów jest doprecyzowanie, że z wnioskiem o udzielenie urlopu bezpłatnego pracownikowi występuje do pracodawcy właściwy statutowo organ organizacji związkowej, w której pracownik ma pełnić daną funkcję związkową (np. członkowie zarządu organizacji związkowej upoważnieni do wspólnej reprezentacji związku zawodowego). Wprowadzono przy tym obowiązek dołączenia do wniosku wyciągu ze statutu organizacji związkowej wskazującego właściwy statutowo organ organizacji związkowej uprawniony do jej reprezentacji. Intencją projektodawcy było to, aby zakres podawanych we wniosku informacji oraz wymagane załączniki eliminowały ryzyko niewłaściwej reprezentacji związku, czego konsekwencją mogłaby być wadliwość podejmowanych przez związek czynności prawnych. Projektowane rozporządzenie nie wymaga wprowadzania zmian w statutach związków zawodowych.

Dla uzyskania większej przejrzystości określono w projekcie, jakie niezbędne elementy powinien zawierać wniosek o udzielenie urlopu bezpłatnego. Jednym z takich wymogów wniosku jest wskazanie, że z wyborem wiąże się obowiązek wykonywania funkcji związkowej w charakterze pracownika – z powołaniem się na odpowiednie postanowienie statutu

organizacji związkowej lub inny akt tej organizacji (np. uchwałę zarządu organizacji związkowej). *Novum* stanowi również jednoznaczne wskazanie, jakie dokumenty należy dołączyć do wniosku o udzielenie urlopu bezpłatnego. Są to następujące dokumenty:

- 1) oświadczenie pracownika o wyrażeniu zgody na udzielenie urlopu bezpłatnego w celu pełnienia z wyboru funkcji związkowej poza zakładem pracy na okres wskazany we wniosku;
- 2) wyciąg ze statutu organizacji związkowej wskazujący właściwy statutowo organ organizacji związkowej uprawniony do jej reprezentacji;
- 3) wyciąg ze statutu organizacji związkowej lub wyciąg z innego aktu tej organizacji wskazujący na obowiązek wykonywania funkcji związkowej w charakterze pracownika.

Sformułowanie: „inny akt organizacji związkowej” jest pojęciem o szerokim zakresie. Ze względu na różnorodność aktów, którymi mogą się posługiwać niezależne i samorządne organizacje związkowe, konieczne było zastosowanie takiego rozwiązania legislacyjnego, aby nie narzucać partnerom społecznym określonej formy w jakiej miałyby być wydawane akty organizacji. Jest to konsekwencja respektowania zasady niezależności i samorządności związków zawodowych, którym została przyznana daleko idąca swoboda w tym zakresie.

Dodatkowo – z uwagi na obowiązek zapewnienia, aby zakres przetwarzanych danych osobowych był ograniczony pod względem ilości i treści do zakresu niezbędnego do osiągnięcia celów ich przetwarzania – doprecyzowano przepis, w którym jest mowa o wskazaniu we wniosku pracownika w celu udzielenia mu urlopu bezpłatnego, poprzez określenie, że chodzi o imię i nazwisko tej osoby (§ 1 ust. 3 pkt 1 projektowanego rozporządzenia).

W projekcie rozporządzenia określono również tryb udzielania urlopu bezpłatnego. Właściwy statutowo organ organizacji związkowej występuje z wnioskiem o udzielenie urlopu bezpłatnego, co najmniej na 14 dni przed proponowanym terminem jego rozpoczęcia. Wystąpienie przez właściwy statutowo organ organizacji związkowej z ww. wnioskiem odpowiednio wcześniej umożliwi pracodawcy przygotowanie się na następstwa związane z nieobecnością pracownika.

Projektowane rozporządzenie w § 1 ust. 5 określa termin na rozpatrzenie przez pracodawcę wniosku o udzielenie urlopu bezpłatnego. Zgodnie z tym przepisem pracodawca rozpatruje wniosek w terminie 7 dni od dnia jego złożenia.

Zgodnie z projektowanym przepisem § 1 ust. 6 pracodawca udziela pracownikowi urlopu bezpłatnego po rozpatrzeniu wniosku właściwego statutowo organu organizacji związkowej. Jednocześnie pracodawca pisemnie informuje o udzieleniu urlopu bezpłatnego zarówno pracownika, jak i właściwy statutowo organ organizacji związkowej. Należy przy tym podkreślić, że tak jak dotychczas pracodawca nie może odmówić udzielenia urlopu bezpłatnego, jeśli wniosek jest poprawny i został złożony przez uprawniony podmiot.

W § 1 ust. 7 projekt wprowadza skutek niedochowania przez właściwy statutowo organ organizacji związkowej 14-dniowego terminu na wystąpienie z wnioskiem o udzielenie urlopu bezpłatnego. W takiej bowiem sytuacji początek urlopu bezpłatnego ulegnie przesunięciu o czas opóźnienia. Zdanie trzecie tego przepisu przewiduje ponadto możliwość udzielenia urlopu bezpłatnego w innym terminie niż wnioskowany przez organizację związkową, w drodze pisemnego porozumienia pracodawcy z tą organizacją.

W § 2 doprecyzowano także termin na zawiadomienie pracodawcy o wygaśnięciu mandatu pracownika. Właściwy statutowo organ organizacji związkowej, na którego wniosek pracodawca udzielił pracownikowi urlopu bezpłatnego, jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o wygaśnięciu mandatu, nie później niż w terminie 7 dni licząc od wygaśnięcia mandatu do pełnienia z wyboru funkcji związkowej.

Z kolei w § 3 projektowanego rozporządzenia przewidziano, że po wygaśnięciu mandatu do pełnienia z wyboru funkcji związkowej poza zakładem pracy pracownik zgłasza swój powrót do pracy, a pracodawca, który udzielił mu urlopu bezpłatnego, dopuszcza go do pracy – na zasadach określonych w art. 74 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 917, z późn. zm.). Zgodnie z tą regulacją koniecznym warunkiem wystąpienia z roszczeniem o dopuszczenie do pracy na stanowisku równorzędnym pod względem wynagrodzenia z poprzednio zajmowanym jest zgłoszenie przez pracownika powrotu do pracy w ciągu siedmiu dni od rozwiązania stosunku pracy z wyboru. Kwestia powrotu do pracy po ustaniu stosunku pracy z wyboru jest zatem regulowana w ten sam sposób co w obecnie obowiązującym rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 1996 r..

Warto również wskazać, że zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o związkach zawodowych oraz niektórych innych ustaw w okresie pełnienia przez pracownika funkcji związkowej z wyboru dokonanego na podstawie przepisów w brzmieniu dotychczasowym, pracownikowi przysługuje prawo, o którym mowa w art. 25 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1 (ustawy o związkach zawodowych), na zasadach określonych w przepisach w brzmieniu dotychczasowym. Nie istniała więc konieczność dodania przepisów przejściowych w projekcie rozporządzenia.

Problematyka uregulowana w projekcie rozporządzenia nie jest sprzeczna z prawem Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawiania organom i instytucjom Unii Europejskiej w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia. W szczególności, zgodnie z art. 2 ust. 1 decyzji Rady 98/415/WE z dnia 29 czerwca 1998 r. w sprawie konsultacji Europejskiego Banku Centralnego udzielanych władzom krajowym w sprawie projektów przepisów prawnych (Dz. Urz. WE L 189 z 03.07.1998, str. 42; Dz. Urz. UE Polskie Wydanie Specjalne rozdz. 1, t. 1, str. 446) projekt rozporządzenia nie wymaga zasięgnięcia opinii Europejskiego Banku Centralnego, ponieważ nie wpływa na stabilność instytucji finansowych i rynków.

Projekt rozporządzenia nie będzie podlegał notyfikacji Komisji Europejskiej w trybie ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1808, z późn. zm.).

Projekt rozporządzenia został udostępniony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. 2017 r. poz. 248), oraz w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny, zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.).

Projektowane rozporządzenie nie podlega notyfikacji, zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).